

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ Валентина Инцка на конференцији о уставном поретку Босне и Херцеговине: његова функционалност и европска &

Нормална поштена власт

Даме и господо, ваше екселенције,

Посебно ми је задовољство што могу учествовати на овој конференцији, јер је јасно да је тема – уставна реформа – од огромног значаја за грађане Босне и Херцеговине.

Велики изазов представља чињеница да процес преговарања уставне реформе – и суштинска питања укључена у исто – нису широко схваћена и из тог разлога могу се лако претворити у политички 'фудбал'. Ово је опасна могућност у изборној години, због чега се данашња конференција дешава у правом тренутку и због чега може дати веома користан допринос.

Дејтонски мировни споразум је Босни и Херцеговини осигурао двоентитетску структуру која је истовремено осигурала мир и

ограничила капацитете власти.

Осигурање мира: то је добро.

Ограничавање капацитета власти: то је очигледно лоше.

Дејтонски мировни споразум је успоставио заштитне мјере за конститутивне народе и ентитете, али многе од ових заштитних мјера су у пракси спровођене на рачун добре владавине.

Иако уставна реформа није формално везана за наставак присуства међународне заједнице, постоје наравно практичне импликације – због тога што би уставна реформа могла разријешити проблеме који су били разлог због којег је OHR-у првенствено додијељен његов извршни мандат.

Уставна реформа мора елиминисати механизме опструкција, које представљају извор нестабилности.

Ово је минимални услов, али није *једини* услов, јер да би остварила помак на путу интеграције у ЕУ, те напредак ка ефикасном управљању и просперитету, Босни и Херцеговини потребна је уставна реформа која ће осигурати функционалну власт. То укључује ефикасне институције са одговарајућим извршним овлашћењима, организоване на рационалан и економичан начин. Уз то, Босни и Херцеговини је потребна уставна реформа која осигурава боље поштовање људских права и темељних слобода.

Логично, ова реформа би требало датежи да задовољи мадридске и копенхагенске критеријуме за приступање ЕУ, тако што ће, између осталог, омогућити стабилне институције које могу гарантовати демократију, владавину закона и људска права.

Али, једнако је значајна и чињеница да ће оваква реформа задовољити критеријуме већине грађана БиХ, јер ће створити услове за нормално и поштено управљање.

А нормална и поштена власт ће осигурати усвајање и имплементацију закона које Босна и Херцеговина мора донијети

како би постала чланица ЕУ.

Наравно, морамо осигурати да уставна структура задржи ефикасне заштитне механизме који штите интересе бројних заједница у Босни и Херцеговини, што би истовремено требало успоставити одговарајући баланс са гаранцијом појединачних права грађана.

То се може остварити.

Али суштинска покретачка снага уставне реформе мора бити настојање да се влада учини ефикаснијом како бисмо се вратили на пут евро-атлантских интеграција и зауставили економски пад који је узроковао тако широко распрострањену биједу.

Недавна студија коју је спровео Конрад Аденауер Штифтунг открила је да је између 1997. године и 2007. године од 260 приједлога закона отприлике 60 посто одбачено као резултат ентитетског гласања.

Тиме се не штите права грађана.

Тиме се спречава да грађани уживају добробити функционалних власти.

Ове блокаде су имале негативан утицај на значајне законе од којих су неки потребни за приступање ЕУ. У истом периоду, високи представник је 92 пута морао да донесе законе на државном нивоу.

Европска комисија је у свом Извјештају о напретку Босне и Херцеговине из 2009. године констатовала да постојећа уставна структура, са одредбама попут ентитетског гласања и сложеним правилима по питању кворума, «нуди сувише много могућности за политички опструкционизам». Комисија је јасно рекла да «проблем блокада узрокован правилима о ентитетском гласању треба бити ријешен, те да је неопходна строжија дефиниција виталног националног интереса у Уставу».

Питање нефункционалних власти није искључиво ствар ентитетског вета – финансије Владе у Федерацији су у расулу, јер је она

организована тако да је извршним тијелима скоро немогуће да се одупру захтјевима добро организованих интересних група.

ОHR неће ријешити овај суштински проблем на било ком нивоу власти. Међународна заједница неће ријешити тај проблем.

Овај проблем могу ријешити само политички лидери Босне и Херцеговине.

Очито је да они до сада нису успјели да изнађу рјешења.

То и не треба бити изненађење. Налазимо се у ситуацији «кокош или јаје», зато јер је тренутни распоред странака директан резултат политичког система створеног тако да одржи тренутни распоред странака.

У том смислу, позитивно је да су Савјетминистара и Парламентарна скупштина предузели неке почетне мјере, посебно у освртању на недавну пресуду Европског суда за људска права у случају Сејдић-Финци. То је мали корак, али може показати да политички естаблишмент схвата да *status quo* више једноставно није одржив.

Политички лидери и органи власти у Босни и Херцеговини сада озбиљно морају рјешавати питање функционалности државе и гарантовати потпуно поштовање људских права.

Међународна заједница неће ријешити проблем, али је апсолутно предвиђена у намјери да помогне у проналажењу рјешења. Сарађиваћемо, свим снагама, са сваком странком која се одлучи да на конструктиван, свеобухватан, креативан и непоколебљив начин ријеши овај суштински изазов с којим се суочава Босна и Херцеговина.

Европска унија је предвиђена да пружи техничку подршку и политички савјет и, дозволите ми да то јасно кажем, иако међународна заједница неће ријешити проблем, међународна заједница неће дозволити било какво поништавање реформи спроведених у протеклих 15 година нити ће дозволити довођење у

питање суверенитета и територијалног интегритета Босне и Херцеговине.

Дакле, параметри у оквиру којих се ове активности одвијају су јасни. Уставна реформа мора бити фокусирана на креирање власти која је способна да управља на праведан, поштен и ефикасан начин.

Шпекулације о стварању нових и дубљих подјела у овом друштву су једноставно губљење времена и одвлачење пажње од задатка који очајнички чека на хитно рјешавање, а то је побољшање економске ситуације и враћање Босне и Херцеговине на пут евро-атлантских интеграција.

Хвала.